

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Кафедра обліку та аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету ДВНЗ«УжНУ

 д.е.н. Сержанов В.В.

“ 2 ” червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна діагностика та аналітика у бізнес-консультуванні

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	07«Управління і адміністрування»
Спеціальність	071 “Облік і оподаткування”
Предметна спеціальність (Спеціалізація) (за наявності)	«Бізнес-консалтинг»
Освітня програма	«Бізнес-консалтинг»
Статус дисципліни	обов’язкова
Мова навчання	українська

2021-2022 навчальний рік

Робоча програма дисципліни "Економічна діагностика та аналітика у бізнес-консультуванні" для студентів за напрямом підготовки 07 "Управління та адміністрування", спеціальністю 8.071 "Облік і оподаткування", освітня програма «Бізнес-консалтинг»;
Рівень підготовки: Магістр.

Розробник: к.е.н., доц. кафедри обліку і аудиту Ганусич В.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри обліку та аудиту протокол №16 від "7" травня 2021 року.

Завідувач кафедри обліку та аудиту (проф. Колісник Г.М.)

Схвалено методичною комісією економічного факультету ДВНЗ «УжНУ» за галуззю знань: 07 «Управління та адміністрування» спеціальність 071 «Облік і оподаткування».
Протокол від "1" червня 2021 року, № 6.

Голова комісії доц. Шуліко А.О.

Робоча програма навчальної дисципліни не є об'єктом авторського права та інтелектуальної власності, що впливає із ст. 8 Закону України про авторське право та суміжні права.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>07 "Управління та адміністрування"</u> (шифр і назва)	Вибіркова дисципліна: Цикл професійної підготовки, вибіркові компоненти (ВК2)— ВК 2.3.	
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): <u>8.071 "Облік і оподаткування"</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <u>реферат</u>		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	6 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		6 год.	2 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		108 год.	116 год.
Індивідуальні завдання: - год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 10% до 90%;

для заочної форми навчання – 3% до 97%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Головна *мета* викладання дисципліни „Економічна діагностика та аналітика у бізнес-консультуванні” – набуття студентами спеціальних знань щодо інструментарію застосування економічної діагностики у бізнес-консультуванні, який дозволяв би проводити детальне дослідження, одержувати достовірну і повну інформацію про діяльність підприємств, яка б служила базою для розробки та прийняття ефективних управлінських рішень.

Завдання вивчення дисципліни:

- засвоєння методичного апарату економічної діагностики
- набуття навичок діагностики конкурентного середовища підприємства та конкурентоздатності продукції;
- вивчення методики оцінки ринкової вартості майна та ринкової ціни підприємства;
- отримання навичок визначення стратегічних ресурсів підприємства та сфер діяльності, діагностики виробничого потенціалу;
- вивчення методики діагностики економічної безпеки та економічної культури підприємства.

Предмет дисципліни - кількісна характеристика і якісна ідентифікація стану підприємства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- зміст, функції, предмет та об'єкти економічної діагностики;
- систему методів економічної діагностики;
- методику діагностики конкурентного середовища та конкурентоздатності продукції;
- методики оцінки ринкової вартості підприємства;
- систему показників і послідовність оцінки економічної безпеки та економічної культури.

Вивчивши курс „Аналіз господарської діяльності” студент має вміти застосовувати Swot-аналіз, Матрицю Бостонської консалтингової групи, Матрицю Мак-Кінсі, Модель п'яти сил конкуренції М. Портера, бенчмаркінг для визначення стану підприємства на ринку та конкурентоздатності продукції; дати оцінку майна та розрахувати ринкову ціну підприємства; провести фінансову діагностику підприємства на основі фінансової звітності.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Економічна діагностика та аналітика у бізнес-консультуванні» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми

Назва освітньої компоненти (навчальної дисципліни)
Політична економія
Мікроекономіка
Макроекономіка
Вища математика
Статистика
Економіко-математичні методи та моделі
Аналіз господарської діяльності
Основи економічного консалтингу
Управлінський консалтинг

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни «Економічна діагностика та аналітика у бізнес-консультуванні» передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» та освітньої програми «Бізнес-консалтинг» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетенції(ЗК)

ЗК.1	Здатність вчитися та бути готовим до засвоєння та застосування набутих знань.
ЗК.2	Здатність до аналізу та синтезу як інструментарію виявлення проблем та прийняття рішень для їх розв'язання на основі логічних аргументів та перевірених фактів.
ЗК.3	Здатність працювати самостійно та в команді з урахуванням вимог професійної дисципліни, планування та управління часом.
ЗК.7	Здатність до гнучкого мислення та компетентного застосування набутих знань в широкому діапазоні практичної роботи за фахом та повсякденному житті.
ЗК.11	Здатність презентувати результати проведених досліджень.

Професійні компетенції (ПК)

ПК.1	Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.
ПК.2	Здатність формувати обліково-аналітичну і консалтингову інформацію для ефективного управління діяльністю підприємства.
ПК.3	Здатність використовувати математичний інструментарій для дослідження економічних процесів, розв'язання прикладних економічних та оптимізаційних завдань в сфері обліку, аудиту та оподаткування та бізнес-консультантингу.

ПК.6	Здатність проводити аналіз господарської діяльності підприємства та економічний консалтинг з метою надання консультацій для прийняття управлінських рішень.
ПК.12	Здатність підтримувати належний рівень економічних знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН.1	Демонструвати базові знання та розуміння економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
ПРН.2	Знати місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліковоаналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств, установ, організацій.
ПРН.3	Усвідомлювати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування, бізнес-консультування, прогнозування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.
ПРН.4	Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств, установ, організацій та інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень та вміння надавати бізнесконсультації суб'єктам господарювання
ПРН.5	Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування господарської діяльності підприємств, надання бізнесконсультацій суб'єктам господарювання.
ПРН.6	Демонструвати розуміння особливостей практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств, установ та організацій різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності.
ПРН.8	Обґрунтовувати ефективність прийняття рішення з використанням обліковоаналітичної інформації та розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством.
ПРН.14	Демонструвати навички володіння загальнонауковими та спеціальними методами дослідження економічних явищ і процесів на підприємстві.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «Економічна діагностика та аналітика у бізнес-консультуванні» є:

- Підсумковий екзамен;
- Модульні контрольні роботи;
- Вирішення наскрізних практичних завдань;
- Реферати та презентації з окремих дискусійних питань;

Конкретні засоби діагностики та методи їх демонстрування визначаються розробником (розробниками) робочої програми навчальної дисципліни

5.2. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

Протягом семестру студенти виконують дві модульні контрольні роботи, кожна з яких оцінюється в діапазоні від 0 до 25 балів.

Модульна письмова контрольна робота включає:

- два теоретичні питання - 10 балів;
- дві задачі – 10 балів;
- тестове завдання, яке містить п'ять питань – 5 балів;

Оцінка знань з теоретичного питання має рівні: від 0 до 5 балів.

Порядок оцінювання:

5 балів – вичерпний виклад змісту питання із застосуванням аналізу та вмінням робити висновки;

4 бали – розгорнутий виклад змісту питання, але відсутні аналіз та висновки;

3 бали – правильний, але не досить повний виклад змісту питання;

2 бали – неповний виклад змісту питання та допущено значні помилки і неточності;

1 бал – характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент неправильно зрозумів зміст питання і тому не відповідає на нього по суті, припустившись грубих помилок у змісті відповіді;

0 балів - студент не знає правильної відповіді.

Задачі у модульному завданні оцінюються по 5 балів кожна, у тому числі:

від 0 до 3 балів – за правильність проведених розрахунків та отриманих результатів;

від 0 до 2 балів – за вміння формулювати обґрунтовані висновки за результатами розв'язаної аналітичної задачі. Висновки включають: розкриття економічного змісту розрахованих показників, оцінка їх рівня та причинно-наслідкових взаємозв'язків між ними, обґрунтування шляхів усунення виявлених негативних тенденцій у діяльності підприємства.

Максимальна оцінка контролю систематичності та активності роботи студента становить 10 балів за один модуль.

Порядок оцінювання:

10 балів – відвідано не менше 90 % семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно».

8 балів – відвідано не менше 75 % семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно» або не менше 90 % занять та отримано оцінки «задовільно», «добре», «відмінно».

5 балів – відвідано не менше 60 % семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно», або не менше 75% занять та отримано оцінки «задовільно», «добре», «відмінно».

3 бали – відвідано не менше 50 % семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно», або не менше 60 % занять та отримано оцінки «задовільно», «добре», «відмінно».

Систематичність та активність роботи всіх інших студентів оцінюється в 0 балів.

За виконання завдань на практичних заняттях студент може отримати оцінку у 15 балів. Для цього необхідно мати не менше трьох відповідей у дошки (кожна з яких оцінюється максимально у 5 балів). Ця відповідь складається із:

- теоретичної відповіді по темі заняття – до 2 балів;
- самостійного розв'язку задачі середнього або високого рівня складності – до 2 балів;
- визначення резервів та обґрунтування шляхів усунення виявлених негативних тенденцій у діяльності підприємства – до 1 балу.

Якщо студент бере участь у студентських олімпіадах, конкурсах наукових робіт, наукових конференціях тощо, то до підсумкової суми балів додається відповідна кількість балів в залежності від результативності вищевказаних робіт.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. Екзаменаційний білет містить два теоретичні питання та практичне завдання. Кожне теоретичне питання оцінюється у 30 балів за таким критеріями оцінювання:

30 балів – вичерпний виклад змісту питання із застосуванням аналізу та вмінням робити висновки;

25 балів – розгорнутий виклад змісту питання, але відсутні аналіз та висновки;

20 балів – правильний, але не досить повний виклад змісту питання;

15 балів – неповний виклад змісту питання та допущено значні помилки і неточності;

10 балів – характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент неправильно зрозумів зміст питання і тому не відповів на нього по суті, припустившись грубих помилок у змісті відповіді;

0 балів - студент не знає правильної відповіді.

Практичне завдання в екзаменаційному білеті оцінюється у 40 балів за підсумком балів:

від 0 до 20 балів – за правильність проведених розрахунків та отриманих результатів (залежно від кількості дій та умови аналітичної задачі);

від 0 до 20 балів – за вміння формулювати обґрунтовані висновки за результатами розв’язаної аналітичної задачі. Висновки включають: розкриття економічного змісту розрахованих показників, оцінка їх рівня та причинно-наслідкових взаємозв’язків між ними, обґрунтування шляхів усунення виявлених негативних тенденцій у діяльності підприємства.

Взірець модульного контрольного завдання

Теоретичні питання.

1. Конкурентний статус підприємства, його оцінка.
2. Види оціночної вартості.

Задачі.

Задача 1

Користуючись даними таблиці, обчислити інтегрований факторний показник конкурентоспроможності для кожного з чотирьох підприємств. Провести аналіз конкурентоспроможності даних підприємств, підрахувавши коефіцієнт конкурентоспроможності для кожного з них. Яке з цих підприємств є лідером на ринку? За результатами розрахунків визначте стратегію, якої має дотримуватись кожне підприємство на досліджуваному ринку.

Матриця оцінки конкурентоспроможності підприємств на ринку

Фактор конкурентоспроможності	Параметрична одинична оцінка підприємства (g_i)				Ранг фактора, (R_i)	Інтегрований (груповий) факторний показник підприємства, (I_i)			
	1	2	3	4		1	2	3	4
Положення на ринку	4,1	4,2	3,8	3,9	0,12				
Товар	3,4	3,8	3,9	3,7	0,18				
Виробничий потенціал	4,0	4,1	3,8	3,7	0,23				
Методи товароруху	3,7	3,8	3,5	3,9	0,17				
Можливості збуту	4,1	4,0	3,9	3,8	0,30				
Сумарна оцінка, (S)	x				1,00				
Коефіцієнт конкурентоспроможності	x				x				

Задача 2

Оцінити ринкову вартість автомобільної заправної станції (АЗС).

Будівництво АЗС визнано одним з альтернативних способів вкладення коштів. У комплексі АЗС, крім безпосередніх функцій заправки паливом, можуть бути передбачені

крамниця, кафе, станція технічного обслуговування автомобілів, автостоянка, невеличкий готель. Частка послуг у комплексі АЗС може сягати 10 %.

Місцезнаходження майбутньої АЗС визначено на околиці обласного центру, на земельній ділянці площею 0,3 га. У приміщенні загальною площею 180 м² планується розмістити операторну і крамницю. Заправлення паливом буде виконуватись за допомогою 5 паливо-роздавальних колонок (ПРК) «АДАСТ» по 6 пістолів кожна. ПРК розміщуватимуться під навісом площею 300 м². Паливо зберігатиметься у 4 резервуарах місткістю 50 м³ кожний.

Вартість окремих елементів АЗС наступна (ум. од.):

- операторна і крамниця з оснащенням, 1 м² – 800;
- навіс над ПРК, 1 м² - 200;
- резервуар з обладнанням (залежно від місткості) – 3000 – 14000;
- внутрішні мережі освітлення – 7 % вартості споруд;
- ПРК – 7000 – 20000;
- система контролю рівня палива – 3000;
- шляхові роботи, 1 м² - 25.

Експертна оцінка земельної ділянки визначалась як імовірна ціна, за яку на дату оцінки могло бути досягнуто угоди про зміну власника, умови володіння або умови використання власності. Вартість права володіння ділянкою становила 3000 ум. од.

За даними минулих років прогнози обсяги продажу бензину дорівнюють приблизно 2 млн. л пального у рік, при цьому структура його за марками та ціна за 1 л наступні:

- дизельне паливо – 28 % - 1,25 ум. од./л;
- А-92 – 22 % - 1,32 ум. од./л;
- А-95 – 32 % - 1,4 ум. од./л;
- А-98 – 18 % - 1,6 ум. од./л.

Враховуючи, що АЗС належать до спеціалізованої нерухомості, для якої не існує відкритого ринку купівлі продажу, вартість аналогу для порівняння можна взяти як 500 000 ум. од.

Розрахувати вартість АЗС майновим, дохідним (капіталізованого доходу) та аналоговим методами. Порівняти результати. Проаналізувати ризики, властиві галузі.

Тести.

Впишіть правильні відповіді у таблицю:

1.		2.		3.		4.		5.	
----	--	----	--	----	--	----	--	----	--

1. Економічна діагностика вивчає:

- а) процес визначення стану підприємства як економічної організації;
- б) діяльність промислових підприємств;
- в) процес визначення стану підприємства, як суб'єкта ринкових відносин;
- г) якісні характеристики роботи підприємства.

2. Об'єктом економічної діагностики може виступати:

- а) будь-яка економічна організація.
- б) мале промислове підприємство;
- в) банк;
- г) страхова компанія.

3. Економічне діагностування має ознаки:

- а) дослідницького процесу;
- б) системного процесу;
- в) адміністративного процесу;
- г) виробничого процесу.

4. Підсумком діагностування є:

- а) аналіз ринкової ситуації;
- б) підготовка висновків про нинішній стан об'єкта;
- в) прогноз майбутнього стану підприємства;
- г) підготовка висновків про нинішній стан об'єкта і прогноз його зміни в майбутньому.

5. В економічній діагностиці використовують наступні прийоми статистики:

- а) накази та розпорядження;
- б) ліцензії;
- в) спостереження;
- г) евристичні дані.

Взірець екзаменаційного білету

Форма N Н-5.05

ДВНЗ „Ужгородський національний університет

(повне найменування вищого навчального закладу)

Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр

Напрямок підготовки 07 "Управління та адміністрування"

Спеціальність 8.071 "Облік і оподаткування"

Семестр 1

(назва)

Навчальна дисципліна Економічна діагностика та аналітика у бізнес-консультуванні

Екзаменаційний білет № 10

1. Аналітична оцінка конкурентоспроможності підприємства на ринку.
2. Аналіз сегментів ринку.
3. Задача.

На ринку виробників кондитерських виробів України провідними є 15 кондитерських фабрик. Основне суперництво відбувається саме між ними. За даними таблиці:

- 1) розрахувати індекс концентрації і оцінити рівень концентрації у галузі;
- 2) розрахувати індекс Херфіндаля-Хіршмана і оцінити рівень ринкової влади у галузі.

Провідні виробники кондитерських виробів

№ п/п	Фірма-виробник	Обсяг виробництва, т
1	1. Вінницька КФ	40990
2	2. «Світоч», м. Львів	38648
3	3. КФ ім. К. Маркса, м. Київ	31156
4	4. Маріупольська КФ	26664
5	5. Харківська бісквітна фабрика	24270
6	6. Дніпропетровська КФ	23943
7	7. Кременчуцька КФ	23495
8	8. «Київ-Конті», м. Донецьк	21674
9	9. «А.В.К.», м. Донецьк	19614
10	10. Тростянецька КФ	17925
11	11. «А.В.К.», м. Луганськ	17116
12	12. «Полтавакондитер»	15971

13	13. КФ «Одеса», м. Одеса	15615
14	14. «Житомирські ласощі»	12673
15	15. Запорізька КФ	11730

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри Обліку та аудиту
 Протокол № _____ від „` _____” _____ 20_____ року

Зав. кафедрою _____ проф. Колісник Г.М. Екзаменатор _____ доц. Ганусич В.О.

Розподіл балів, які отримують студенти

	Бали
Модуль 1	50
Відвідування занять та активність студента	10
Виконання завдань на практичних заняттях	15
Модульна контрольна робота	25
Модуль 2	50
Відвідування занять та активність студента	10
Виконання завдань на практичних заняттях	15
Модульна контрольна робота	25
Разом	100

Шкала для оцінювання контрольної роботи:

Завдання Оцінка	Теоретичне питання 1	Теоретичне питання 2	Задача 1	Задача 2	Тести	Сума балів
Можливий максимум	5	5	5	5	5	25
Оцінка студента						

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Діагностика як інструмент забезпечення ефективного функціонування і розвитку підприємства в конкурентному середовищі.

Тема 1. Предмет, метод, сутність та завдання економічної діагностики

Термін "діагностика". Діагностичний аналіз. Завдання економічної діагностики. Експрес-діагностика, детальна (комплексна) діагностика.

Інструментарій економічної діагностики. Етапи економічної діагностики. Створення робочої групи, постановка цілей та завдань, формування системи критеріїв, виконання аналітичних процедур та ідентифікація стану об'єкту дослідження, визначення ключових проблем та шляхів їх вирішення.

Предмет, мета та завдання економічної діагностики у бізнес-консультуванні.

Тема 2. Діагностика конкурентного середовища підприємства

Конкурентне середовище підприємства: умови його формування і чинники впливу. Зовнішнє середовище як дворівнева система. Розташування підприємства на ринку серед конкурентів. Аналіз рушійних сил галузі. Варіанти зміни сили конкуренції між підприємствами. Групи умов формування конкурентного середовища. Порушення балансу умов. Конкурентна структура ринку. Коефіцієнт концентрації ринку та індекс Гіршмана-Герфіндаля.

Методика діагностики конкурентного середовища. Форми діагностики: аналітична, експертна, діагностика на моделі.

Етапи вивчення конкурентного середовища. Визначення та оцінка основних характеристик ринку продукту (послуги), на якому працює або планує діяти підприємство. Визначення конкурентних сил, що діють у галузі, та їх вплив на ситуацію в галузі. Визначення факторів, що визначають рівень конкуренції на ринку та ознаки їх прояву, характер змін у структурі конкурентних сил. Визначення підприємства з найсильнішими та найслабшими конкурентними позиціями. Прогнозування найбільш імовірних кроків стратегічних конкурентів. Встановлення ключових факторів успіху в конкурентній боротьбі. Приймання остаточне рішення щодо привабливості галузі найближчим часом і в довгостроковій перспективі. Фактори визначенні привабливості в тій або іншій галузі визначальними є: потенціал росту галузі; сприятливий або несприятливий вплив на галузь рушійних сил; можливість входу до галузі великих підприємств; стабільність попиту; посилення або послаблення впливу сил конкуренції; серйозність проблем, що виникають перед галуззю в цілому; ступінь ризику та невизначеності; збільшення або зниження прибутковості галузі як результат дій конкурентів і рушійних сил.

Тема 3. Оцінка стратегічного протистояння підприємств-конкурентів

Визначення пріоритетних конкурентів на ринку. Типи конкурентів. Пріоритетні конкуренти. Залежно від своєї ролі в конкурентній боротьбі підприємства відносяться до однієї з чотирьох груп: ринковий лідер, ринковий претендент, послідовник і організація, яка знайшла ринкову нішу.

Карта стратегічних груп як інструмент аналізу внутрішньогалузевої конкуренції. Стратегічна група конкурентів. Параметри характеристики різних стратегічних груп галузі. Побудова карти стратегічних груп галузі: вибір найбільш значущих характеристик продуктів, нанесення їх на карту, побудова кола стратегічної групи. Посилення або послаблення позицій

окремих груп і підприємств усередині групи, пов'язаних з придбанням або втратою окремих конкурентних переваг.

Тема 4. Діагностика конкурентоздатності підприємства

Поняття конкурентоздатності. Складові конкурентоздатності підприємства. Дослідження конкурентоздатності як відносної характеристики. Конкурентні переваги. Переваги нижчого порядку. Переваги вищого порядку. Причини інновацій, що дають конкурентну перевагу. Формування набору конкурентних переваг та його аналіз. Конкурентоздатність підприємства як система, що складається з безупинно взаємодіючих факторів і ступеня реалізації потенційних можливостей підприємства з придбання й утримання протягом досить тривалого часу конкурентної переваги. Групи факторів, які впливають на конкурентоздатність.

Swot-аналіз, Матриця Бостонської консалтингової групи, Матриця Мак-Кінсі, Модель п'яти сил конкуренції М. Портера, бенчмаркінг для визначення стану підприємства на ринку та конкурентоздатності продукції.

Методичні підходи до оцінки та аналізу конкурентоздатності підприємства. Економіко-математичні методи. Графічні методи. Описові методи. Змішані методи.

Тема 5. Діагностика конкурентоздатності продукції

Прояви конкурентоздатності продукції. Цінність продукції. Якісні і вартісні характеристики продукції. Властивості конкуруючих продуктів. Параметри та показники конкурентоздатності. Розрізняють окремі групи параметрів конкурентоздатності: технічні, економічні, нормативні (різних типів). Комплекс "твердих" і "м'яких" споживчих параметрів. Показники конкурентоздатності як сукупність системних критеріїв кількісної оцінки рівня конкурентоздатності продукції, що базується на параметрах конкурентоздатності.

Оцінку конкурентоздатності товару через зіставлення параметрів аналізованої продукції з параметрами бази порівняння. Бази порівняння: потреба покупців; величина необхідного корисного ефекту; конкуруючий товар; гіпотетичний зразок; група аналогів. Для оцінки конкурентоздатності продукції використовують диференціальний, комплексний і змішаний методи оцінки. Зведений індекс за споживчими параметрами. Інтегральний показник рівня конкурентоздатності продукції.

Комплексна оцінка позиції продуктів підприємства стосовно продуктів конкурентів на основі матриці профілю / іміджу. Конкурентоздатність продукції за системою 1111 – 5555. Конкурентоздатність продукції, визначена експертним шляхом. Інтегральний показник якості продукції (корисний ефект) за наступними типовими показниками: призначення; надійність; екологічність; ергономічність; естетичність (дизайну); технологічність; стандартизація та уніфікація; патентна чистота та патентоспроможність; сумісність та взаємозамінність; безпека; сертифікаційні дані (коли і ким виданий, вид, термін дії). Інтегральний показник якості сервісу в споживачів визначають за наступними типовими показниками: імідж виробника; юридична надійність виробника; фінансова стійкість виробника; якість інформації про продукцію; якість упаковки; якість обслуговування торговельної організації, якість доставки та установки монтажу) продукції; якість гарантійного обслуговування продукції; якість ремонту (відновлення) продукції; якість моніторингу та діагностики ринкового механізму. Оцінка конкурентної позиції окремих продуктів на різних ринках за двома показниками; "якість-ціна" (з побудовою матриці "якість-ціна")

Тема 6. Діагностика майна, ринкова ціна підприємства

Вартість господарюючого суб'єкта: концепції природи вартості; предмет, мета й принципи оцінки. Основи теорії вартості. Види експертної оцінки майна: цілісних майнових комплексів підприємств; акцій (часток, паїв) у статутних фондах господарчих товариств;

нематеріальних активів; рухомого майна; нерухомості. Принципи визначення ринкової вартості господарюючого суб'єкта.

Підготовка інформації, що використовується при оцінці вартості підприємства. Джерела інформації. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства. Врахування ризику при проведенні оцінки.

Процедури й методи оцінки. Три підходи до визначення ринкової вартості господарюючого суб'єкта: оцінка вартості підприємства (бізнесу) із застосуванням методів витратного підходу, метод оцінки за ліквідаційною вартістю, метод оцінки за показником "чистих активів". Оцінка вартості підприємства (бізнесу) із застосуванням методів дохідного підходу. Метод дисконтування грошових потоків (DCF). Метод капіталізації доходів. Оцінка вартості підприємства (бізнесу) із застосуванням методів порівняльного підходу.

Коригування вартості підприємства на фінансовий стан. Коригування вартості підприємства на оцінювану частку (ступінь контролю). Коригування вартості підприємства на ліквідність частки, що оцінюється. Підсумкова величина вартості об'єкта оцінки.

МОДУЛЬ 2. Діагностика потенціалу підприємства та оцінка його стану.

Тема 7. Управлінська діагностика

Цілі, принципи й методи управлінського аналізу. Визначення управлінського аналізу. Чотири напрями управлінського аналізу: процесний аналіз управління, функціональний аналіз управління, ситуаційний аналіз або аналіз відповідності й взаємозв'язків у межах існуючої системи управління з різними факторами та компонентами зовнішнього середовища, внутрішній аналіз відповідності й взаємозв'язків у межах комплексної системи управління підприємством. Консультування з управління та організаційного розвитку. Головне завдання консультантів. Способи консультування: виконання проекту консультантом, розробка інструментарію, супровід, внутрішнє консультування. Методи одержання якісної інформації. Звіт за результатами організаційної діагностики.

Визначення стратегічних ресурсів підприємства і сфер діяльності. Конкурентні переваги підприємства. Відчутні та невлочимі ресурси. Сильні і слабкі сторони діяльності підприємства. Визначення й оцінка стратегічних ресурсів підприємства. Матриця стратегічних ресурсів. Стратегічний потенціал підприємства. Конкурентний статус підприємства та його кількісна оцінка.

Визначення структури проведення управлінського аналізу. Система McKinsey. R. Ohmae схема проведення діагностики підприємства. Метод самооцінки Tito Conti. Модель SCORE. Визначення ефектів. Два стани системи управління.

Тема 8. Діагностика виробничого потенціалу підприємства

Сутність, основні характеристики й складові виробничого потенціалу підприємства. Характеристики виробничого потенціалу: цілісність, складність, взаємозамінність, альтернативність його елементів, взаємозв'язок і взаємодія його елементів, здатність до сприйняття в якості елементів новітніх досягнень науково-технічного прогресу, здатність до розвитку шляхом безпосереднього та систематичного використання нових технологічних ідей, гнучкість виробничої системи, потужність виробничого потенціалу. Виробнича здатність господарської системи. Трудовий потенціал підприємства. Інформація як специфічний ресурс підприємства.

Техніко-технологічна складова виробничого потенціалу підприємства. Основні показники технічного рівня виробництва. Дослідження техніко-технологічного комплексу. Процес оцінки властивостей і здібностей працівників. Три інтегровані оцінки (оцінка індивідуальних якостей; оцінка праці; оцінка результатів праці). Оцінка інформаційних ресурсів. Оцінка рівня використання "інформаційної" складової виробничого потенціалу.

Тема 9. Фінансова діагностика

Джерела інформації для діагностики фінансового стану. Основні завдання фінансової діагностики. Основні напрямки та методи аналізу. Діагностування стану та результатів діяльності підприємства. Етапи фінансової діагностики підприємства. Етап 1. Оцінка поточного стану підприємства та його змін у порівнянні з попереднім періодом. Етап 2. Визначення причин, що призвели до зміни фінансового становища підприємства. Етап 3. Розробка програми дій на майбутнє.

Діагностика підприємства за допомогою балансу і звіту про фінансові результати. Аналіз структури балансу. Аналіз звіту про рух грошових коштів.

Діагностика підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів: операційний аналіз, аналіз оборотності, аналіз платоспроможності, аналіз фінансової стійкості, аналіз ефективності діяльності підприємства. Коефіцієнт зміни валових продажів. Коефіцієнт валового доходу. Аналіз операційних витрат. Аналіз оборотності. Аналіз ліквідності. Аналіз фінансової стійкості. Аналіз самофінансування. Прибутковість змінних та постійних витрат. Аналіз беззбитковості. Аналіз рентабельності.

Тема 10. Діагностика економічної безпеки підприємства

Характеристика економічної безпеки підприємства. Криза на підприємстві. Процес антикризового управління: симптоми кризових явищ; стадія й ступінь розвитку кризи; варіанти виходу з кризи. Фактори виникнення кризової ситуації: зовнішні, внутрішні. Боротьба підприємства за виживання в кризових умовах. Функціональні складові економічної безпеки підприємства: фінансова складова, інтелектуальна й кадрова складова, техніко-технологічна складова, політико-правова складова, інформаційна складова, екологічна складова, силова складова, ринкова складова, інтерфейсна складова.

Рівень економічної безпеки підприємства. Аналіз і оцінка економічної безпеки підприємства: виявлення внутрішніх і зовнішніх факторів, що визначають економічну безпеку підприємства (по кожній з функціональних складових), аналіз і оцінка ступеня їх впливу; розрахунок узагальнених показників економічної безпеки для кожної з функціональних складових; розрахунок Інтегрального показника економічної безпеки підприємства, розробка комплексу заходів, спрямованих на підвищення економічної безпеки, і оцінка їх ефективності. Функціональний аналіз заходів з організації необхідного рівня економічної безпеки підприємства за окремими складовими. Оцінка ефективності діяльності відповідних структурних підрозділів підприємства (організації) з використанням даних про витрати для запобігання можливим негативним впливам на економічну безпеку й про розміри відверненої і заподіяної шкоди.

Система безпеки підприємства: об'єкт безпеки, суб'єкт безпеки, механізм безпеки, а також практичні дії щодо забезпечення безпеки. Елементи механізму забезпечення економічної безпеки: закони, правові норми, спонукальні мотиви й стимули, методи, заходи, сили та засоби. Завдання, що вирішуються завдяки механізмам забезпечення належної економічної безпеки. Організація й функціонування комплексної системи забезпечення економічної безпеки. Складові системи забезпечення економічної безпеки. Системи моніторингу стану і динаміки розвитку підприємства з метою завчасного попередження небезпек та загроз і вживання необхідних заходів щодо захисту та протидії.

Тема 11. Діагностика економічної культури підприємства

Сутність та елементи організаційної культури. Компоненти організаційної культури: 1) світогляд, що направляє дії робітників підприємства відносно інших співробітників, клієнтів або конкурентів; 2) культурні цінності, що домінують на підприємстві, такі як "якість продукції" або "оцінюване лідерство", символи і міфологія; 3) характеристики поведінки при взаємодії людей, такі як ритуали і церемонії, а також мова, використовувана при спілкуванні; 4) норми, прийняті на підприємстві, зокрема так звані "правила гри", які необхідно засвоїти будь-кому, хто стає робітником підприємства; 5) психологічний клімат на підприємстві, з яким стикається людина при взаємодії з її співробітниками. Культурні

цінності, прийняті членами організації. Базові уявлення. Культура як набір базових уявлень. Структура культури виробництва та визначення її основних елементів: культура умов праці, культура засобів праці й трудового процесу, культура міжособистісних відносин у трудовому колективі, культура управління, культура працівника. Організаційна культура проявляється в трьох напрямках: моделі виконання робіт, моделі ділової взаємодії і моделі міжособистісного спілкування.

Моделі й типи організаційної культури: модель Г. Харрісона. Чотири типи організації з культурою, що орієнтуються: на роль, на завдання, на людину і на владу.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма навчання		Заочна форма навчання	
	○	у т.ч.	Ⓜ	у т.ч.

		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота студентів	Індивідуальна робота		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота студентів	Індивідуальна робота
МОДУЛЬ 1. Діагностика як інструмент забезпечення ефективного функціонування і розвитку підприємства в конкурентному середовищі										
Тема 1. Предмет, метод, сутність та завдання економічної діагностики	10	1	1	8		10	-	-	5	
Тема 2. Діагностика конкурентного середовища підприємства	12	1	1	10		12	1	1	8	
Тема 3. Оцінка стратегічного протистояння підприємств-конкурентів	12	1	1	10		12	-	-	10	
Тема 4. Діагностика конкурентоздатності підприємства	12	-	-	12		12	-	-	10	
Тема 5. Діагностика конкурентоздатності продукції	12	-	-	12		12	1	1	8	
Тема 6. Діагностика майна, ринкова ціна підприємства	12	-	-	12		12	-	-	10	
МОДУЛЬ 2. Діагностика потенціалу підприємства та оцінка його стану.										
Тема 7. Управлінська діагностика	10	1	1	8		10	-	-	5	
Тема 8. Діагностика виробничого потенціалу підприємства	10	1	1	8		10	-	-	5	
Тема 9. Фінансова діагностика	8	-	-	8		8	-	-	5	
Тема 10. Діагностика економічної безпеки підприємства	12	1	1	10		12	-	-	10	
Тема 11. Діагностика економічної культури підприємства	10	-	-	10		10	-	-	10	
Разом	120	6	6	108		120	2	2	116	

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Предмет, метод, сутність та завдання економічної діагностики	1	-
2	Діагностика конкурентного середовища підприємства	1	1

3	Оцінка стратегічного протистояння підприємств-конкурентів	1	-
4	Діагностика конкурентоздатності підприємства	-	-
5	Діагностика конкурентоздатності продукції	-	1
6	Діагностика майна, ринкова ціна підприємства	-	-
7	Управлінська діагностика	1	-
8	Діагностика виробничого потенціалу підприємства	1	-
9	Фінансова діагностика	-	-
10	Діагностика економічної безпеки підприємства	1	-
11	Діагностика економічної культури підприємства	-	-
	Разом	6	2

3. Самостійна робота

Назва теми	Денна форма навчання, годин	Заочна форма навчання, годин
МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи економічного аналізу. Аналіз фінансового стану та результатів діяльності.		
Тема 1. Зміст, предмет та види економічного аналізу	8	5
Тема 2. Методи економічного аналізу	10	8
Тема 3. Організація економічного аналізу та його інформаційна база	10	10
Тема 4. Аналіз фінансового стану підприємства	12	10
Тема 5. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	12	8
Тема 6. Аналіз можливостей економічного зростання підприємства	12	10
МОДУЛЬ 2. Аналіз виробничої діяльності та ефективності використання ресурсів.		
Тема 7. Аналіз виробництва продукції	8	5
Тема 8. Аналіз трудових ресурсів підприємства	8	5
Тема 9. Аналіз основних виробничих засобів підприємства	8	5
Тема 10. Аналіз виробничих запасів підприємства	10	10
Тема 11. Аналіз витрат підприємства	10	10
Разом	108	116

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання є однією із форм навчання у вищій школі, що має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Це форма розвитку творчих здібностей, актуалізації мотивів як навчально-пізнавальної так і наукової і інноваційної діяльності студентів. Індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом під керівництвом

викладача у формі реферату. Закріплення та розвиток практичних навичок досягається через самостійний розв'язок задач.

До кожної теми пропонується тематика рефератів, які дозволяють поглиблено вивчити деякі теоретичні питання. Написанні реферати (2-3 за семестр) подаються викладачу, який перевіряє їх та індивідуально проводить зі студентом аналіз помилок, щодо змісту, форми та стилю викладення матеріалу. Це має слугувати позитивним досвідом для наступного виконання курсової роботи з даної дисципліни. Зміст найбільш цікавих рефератів заслуховується у формі коротких доповідей на практичних заняттях. Практична складова самостійної роботи представляє собою ряд аналітичних задач з кожної теми середнього та високого рівня складності. На відміну від завдань, які пропонуються до виконання на аудиторних заняттях, в них відсутні дані, необхідні для розв'язку. Їх студент має самостійно визначити на підставі вивчення доданих джерел інформації (звітів і т.д.), що максимально наближені до реальних. Таким чином, студент набуває практичних навичок виконання реальних аналітичних завдань у своїй наступній фаховій роботі на підприємстві, коли відсутні надані викладачем умови задачі. Після виконання кожного завдання необхідно сформулювати висновки, що мають містити: розкриття економічного змісту розрахованих показників; оцінку їх рівня та причинно-наслідкових взаємозв'язків між ними; обґрунтування шляхів усунення виявлених негативних тенденцій у діяльності підприємства. Система завдань у даному збірнику є комплексною – досліджується одне підприємство, повні дані щодо якого наведені у розділі Джерела даних для аналізу. За підсумками проведеного аналізу з усіх запропонованих тем студент має сформулювати комплексні висновки щодо його фінансового стану, виробничої діяльності, повноти використання ресурсів та впливу всіх аналізованих факторів на фінансові результати, а також запропонувати шляхи усунення виявлених негативних тенденцій, покращення результатів діяльності та зміцнення фінансового стану.

В якості індивідуальних завдань студенти виконують аналіз конкурентного середовища обраної галузі та позиції обраного підприємства на ринку, конкурентоздатність продукції методами: Swot-аналіз, Матриця Бостонської консалтингової групи, Матриця Мак-Кінсі, Модель п'яти сил конкуренції М. Портера, бенчмаркінг.

Тематика рефератів:

1. Сутність економічної діагностики, її напрямки та завдання.
2. Послідовність проведення економічної діагностики, її види.
3. Методичний апарат та інструментарій економічної діагностики.
4. Джерела інформації для проведення економічної діагностики.
5. Зміст діагностики конкурентного середовища підприємства.
6. Ситуаційний аналіз підприємства, його завдання та складові елементи.
7. Діагностика стратегічної позиції підприємства.
8. Аналіз сегментів ринку.
9. Діагностика внутрішньогалузевого суперництва за методикою М. Портера.
10. Оцінка поточних та потенційних конкурентів у галузі.
11. Оцінювання конкурентної позиції підприємств-суперників за допомогою складання карти стратегічних груп.
12. Позиційний аналіз.
13. Конкурентоспроможність підприємства: сутність, проблеми визначення й оцінки.
14. Конкурентний статус підприємства, його оцінка.
15. Аналітична оцінка конкурентоспроможності підприємства на ринку.
16. SWOT – аналіз підприємства.
17. Особливості PIMS – аналізу для визначення конкурентної стратегії

підприємства на ринку.

18. Конкурентоспроможність продукції: сутність і особливості оцінки.
19. Фактори впливу на конкурентоспроможність продукції підприємства.
20. Методологічні засади оцінки конкурентоспроможності продукції.
21. Процедура оцінки конкурентоспроможності промислової продукції.
22. Оцінка конкурентоспроможності перспективних виробів. Розрахунок зваженого показника корисного ефекту продукції певного виду.
23. Напрямки підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства.
24. Підприємство як майновий комплекс.
25. Види оціночної вартості.
26. Економічні принципи оцінки вартості майна підприємства.
27. Методи оцінки вартості підприємства.
28. Діагностична матриця можливих ситуацій та управлінських висновків щодо застосування різних методів оцінки вартості підприємства.
29. Сутність потенціалу підприємства.
30. Методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства.
31. Роль виробничо-господарського аналізу в процесі проведення оцінки потенціалу підприємства.
32. Діагностика використання основних засобів підприємства.
33. Оцінка використання матеріальних ресурсів.
34. Аналіз використання трудових ресурсів.
35. Сутність управлінської діагностики.
36. Основні методичні підходи до проведення управлінської діагностики.
37. Процесне консультування, його суть та завдання.
38. Напрямки управлінського діагностування.
39. Фінансова діагностика, її суть та необхідність проведення.
40. Джерела інформації для проведення фінансової діагностики.
41. Фінансово-економічний аналіз (ФЕА) підприємства як інструмент для здійснення фінансової діагностики.
42. Методики аналізу фінансової звітності при проведенні ФЕА.
43. Діагностика фінансових результатів підприємства.
44. Аналіз руху грошових коштів.
45. Оцінка грошових коштів підприємства за основною діяльністю підприємства.
46. Рух грошових коштів підприємства за інвестиційною діяльністю.
47. Аналіз грошових коштів підприємства за фінансовою діяльністю.
48. Діагностика фінансового стану підприємства.
49. Фінансова стійкість підприємства, її суть та показники визначення.
50. Аналіз ліквідності підприємства. Коефіцієнти ліквідності.
51. Показники ділової активності підприємства.
52. Поняття та цілі економічної безпеки.
53. Основні функціональні складові економічної безпеки підприємства.
54. Загальна схема процесу організації економічної безпеки підприємства.
55. Аналітична оцінка рівня економічної безпеки підприємства.
56. Визначення поточного та перспективного стану функціонування підприємства та його партнерів для прийняття управлінських рішень.
57. Економічна культура підприємства, її суть та функції.
58. Сутнісна характеристика елементів економічної культури.
59. Методологічні принципи проведення культурологічної діагностики.
60. Різновиди культурологічної діагностики.

Рекомендована література

Базова

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Господарський кодекс України: станом на 1 груд. 2005 р. // Закон і бізнес, 2005, № 52.
3. Азоев Г.Л. Конкурентные преимущества фирмы: монография / Г.Л. Азоев, А.П. Челенков. – М.: Новости, 2000. – 256 с.
4. Акіліна О.В. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Навчальний посібник / О.В.Акіліна, Л.М.Льїч. – К.: Алерта, 2010.–734 с.
5. Алексеенко Н.В. Устойчивое развитие предприятия как фактор экономического роста / Н.В. Алексеенко // Економіка і організація управління: зб. наук. пр. – Вип. № 3 / під заг. ред. П.В. Єгорова. – Донецьк: ДонНУ, Каштан, 2008. – С. 59-65.
6. Андрієвська Є.В. Поняття та сутність процесу реструктуризації промислових підприємств / Є.В. Андрієвська // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2010. - №39. – с. 9-12.
7. Анохин С.Н. Основы экономической устойчивости промышленных предприятий в рыночной экономике / С.Н. Анохин // Саратовский гос. технический ун-т. – Саратов, 2000. – 44с.
8. Бердникова Т.Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие / Т.Б. Бердникова. – М.: ИНФРА–М, 2001.– 215 с.
9. Данілов О.Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях: Навчальний посібник / О.Д. Данілов, Т.В. Паєнко. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 415 с.
10. Дібніс Г.І. Формування комплексної стратегії управління доходами підприємства / Г.І. Дібніс, Р.В. Кох // Регіональні перспективи. – 2000. – №2-3. – С. 34-37.
11. Гетьман О.О. Економічна діагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.О.Гетьман, В.М.Шаповал. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
12. Грачев А.В. Анализ и управление финансовой устойчивостью предприятия. От бухгалтерского учета к экономическому: Учеб.-практ. Пособие / А.В. Грачев. – М.: Финпресс, 2002. – 208 с.
13. Грещак М.Г. та ін. Внутрішній економічний механізм підприємства: Навч. посібник / М.Г. Грещак, О.М. Гребешкова, О.С. Коцюба; за ред. М.Г. Грещака. - К.: КНЕУ, 2001. – 228 с.
14. Денисов А.Ю. Экономическое управление предприятием и корпорацией: учеб. пособие / А.Ю.Денисов, С.А.Жданов. – М.: Дело и сервис, 2002. – 416 с.
15. Дибб С. Практическое руководство по сегментированию рынка: учеб. пособие / С.Дибб, Л.Симкин. – СПб.: Питер, 2001. – 240 с.
16. Економічна діагностика: Навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ф. Косянчук. – Львів: Новий Світ-2000, 2007. – 452 с.
17. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т. 3 / [редкол.: ...С.В. Мочерний (відп. ред) та ін.] – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
18. Євдокимова Н.М. Економічна діагностика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Н.М. Євдокимова, А.В. Кірієнко. – К.: КНЕУ, 2003. – 110 с.
19. Єрмоленко М.М. Маркетинговий менеджмент: Навчальний посібник / М.М. Єрмоленко. – К.: НАУ, 2001. – 204 с.
20. Загорна Т.О. Економічна діагностика: Навчальний посібник / Т.О.Загорна. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.
21. Зуб А.Т. Системный стратегический менеджмент: методология и практика: учеб. пособие / А.Т. Зуб, М.В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
22. Іванюта С.М. Антикризове управління: Навчальний посібник / С.М. Іванюта. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.

23. Каплан Р. Стратегические карты. Трансформация нематериальных активов в материальные результаты: монография / Р. Каплан, Д. Нортон. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2004. – 512 с.
24. Керанчук Т.М. Фінансова стабільність підприємства та методичні аспекти її оцінки / Т.М. Керанчук // Економіка України. – 2000. – № 1. – С. 24-28.
25. Клейнер Г.Б. Экономические зависимости: принципы и методы построения: монография / Г.Б. Клейнер, С.А. Смоляк. – М.: Наука, 2000. – 104 с.
26. Ковалев А.П. Диагностика банкротства: учеб. пособие / А.П. Ковалев. – М.:АО «Финстатинформ», 1995. – 96 с.
27. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры: учеб пособие / В.В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 560 с.
28. Кодекс законів про працю України: станом на 11 травня 2007 р. [Електронний ресурс]. – 1 електрон. опт. диск. – Інформаційно-правовая библиотека ЭКСПЕРТ-ЮРИСТ.
29. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посібник / М.Я. Коробов. – К.: Знання, 2000. – 347 с.
30. Костенко Т.Д. Економічна діагностика. Практикум / Т.Д. Костенко, А.А. Герасимов, В.С. Рижиков, О.К. Добикіна, С.В. Касьянюк. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 186 с.
31. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз. Підручник. / Г.О. Крамаренко, О.Є.Чорна – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.
32. Литвиненко Я.В. Маркетингова цінова політика: Навчальний посібник / Я.В. Литвиненко. – К.: Знання, 2010. – 425 с.
33. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій: навчальний посібник / Л.О. Лігоненко. – К.:Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 580 с.
34. Лифиц И.М. Формирование и оценка конкурентоспособности товара и услуг: учеб. пособие / И.М. Лифиц. – М.: Юрайт-Издат. 2004. – 335 с.
35. Мазур Р.В. Реструктуризация предприятий и компаний: Учебное пособие/ Р.В. Мазур, В.Д. Шапиро и др. – М.: Высшая школа, 1999. – 515 с.
36. Майер Д.М. Основні проблеми економічного розвитку / Д.М. Майер, Д.Е. Раух, А.Філіпенко А. – К. : Либідь, 2003. – 688 с.
37. Мних Є.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Є.В.Мних, Н.С.Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 412 с.
38. Моисеева Н.К. Международный маркетинг: учебное пособие / Н.К. Моисеева. – М.: Центр экономики маркетинга, 2003. – 320 с.
39. Мошенський С.З. Економічний аналіз: підручник / С.З. Мошенський, О.В. Олійник / за ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 704 с.
40. Національний стандарт №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» від 10.09 2003р. №1440 zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.
41. Національний стандарт №2 «Оцінка нерухомого майна» від 28.10 2004р. №1442 zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.
42. Національний стандарт №3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» від 29.11 2006р. №1655 zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.
43. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки: монографія / Даглас Норт : пер. з англ. – К. : Основи, 2000. – 198 с.
44. Павлов В.І. Економічний механізм функціонування підприємства: Структурований курс лекцій: Навчальний посібник / В.І. Павлов, І.В. Кривов'язюк – Луцьк: Надстир'я, 1999. – 120 с.
45. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навч посібник. / В.О. Подольська, О.В. Яріш – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.

46. Портер М. Стратегія конкуренції: навч. посібник / М. Портер. Пер. з англ. А.Олійник, Р.Скільський. – К.: Основи, 1997. – 390 с.
47. Постанова Кабінету Міністрів України №1540 від 10.09.2003 р. «Методика оцінки вартості майна».
48. Про експертну грошову оцінку земельних ділянок. Постанова Кабінету Міністрів України № 1531 від 11 жовтня 2002 року. zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.
49. Про затвердження Методики оцінки вартості майна: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.2003 № 1891 zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.
50. Пузыня Н.Ю. Оценка интеллектуальной собственности и нематериальных активов: учебное пособие / Н.Ю. Пузыня. – СПб.: Питер, 2005.
51. Ресурсный потенциал экономического роста / под ред. М.А. Комарова, А.Н. Романова. – М.: Путь России, 2002. – 567 с.
52. Старостіна А.О. Маркетинг: підручник / А.О. Старостіна, Н.П.Гончарова, Є.В. Криківський та ін.; за ред. А.О. Старостіної. – К.:Знання, 2009. – 1070 с.
53. Стец І.І. Потенціал і розвиток підприємства: Навчальний посібник / І.І. Стец. – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – 674 с.
54. Тарушкин А.Б. Институциональная экономика: учебное пособие / А.Б. Тарушкин. – СПб.: Питер, 2004. – 368 с.
55. Теория и практика антикризисного управления: учебник для вузов / Г.З. Базаров, С.Г. Беляев и др. – М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1996. – 469 с.
56. Уолш К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства: навчальний посібник / Пер с англ. – К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. – 367 с.
57. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: Навч. посібник. / З.Є. Шершньова, С.В. Оборська. – К.: КНЕУ, 1999. – 384 с.
58. Якубенко В.Д. Базисні інститути у трансформаційній економіці: монографія / В.Д. Якубенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 252 с.

Допоміжна

1. Бень Т.Г. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства / Т.Г. Бень, С.Б. Довбня // Фінанси України. – 2002. – № 6. – с.53 – 60.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства: Навчальний посібник / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2006. – 528 с.
3. Домарадзька Г.С. Прогнозування і макроекономічне планування: Навч. посібник / Г.С. Домарадзька, Т.М. Гладун, Р.В. Фещур. – Львів: «Магнолія-2006», 2007. – 211 с.
4. Кононенко І. Метод експрес-аналізу рівня конкурентоспроможності продукції / І. Кононенко // Економіка України. – 1998 – № 2. – с. 23-29.
5. Плоткін Я. Забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємства / Я. Плоткін, Л. Лісовська // Економіка України. – 1999. – № 2. – с. 46-54.
6. Поліщук Н.В. Інформаційне забезпечення регулювання результатів діяльності підприємства / Н.В. Поліщук // Фінанси України. – 2002. – № 1 – с. 61 – 66.
7. Рапопорт Б.М. Оптимизация управленческих решений: учеб. пособие. / Б.М. Рапопорт. – М.: ТЕИС, 2001. – 264 с.
8. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: учеб. пособие / Г.В. Савицкая. – М.: ИНФРА – М, 2001. – 336 с.
9. Сарай Н.І. Інтелектуальний капітал підприємства як основа його конкурентоспроможності / Н.І. Сарай // Інноваційна економіка. – 2012. – № 6 [32]. – С. 95-98.
10. Сарай Н.І. Стратегічний аналіз виробничого потенціалу та його роль в процесі формування стратегії розвитку підприємства / Н.І. Сарай // Економічний аналіз: Зб.

- наук. праць каф. економічного аналізу ТНЕУ. – Вип. 5. – Тернопіль: ТНЕУ. – 2010. – С. 160-163.
11. Сарай Н.І. Сучасні аспекти маркетингового стилю управління підприємством / Н.І.Сарай // Науковий вісник Ужгородського університету: серія «Економіка». – Вип. 30. – Ужгород: УНУ. – 2010. – С. 133-137.
  12. Сарай Н.І. Удосконалення діагностики фінансової стійкості підприємства / Н.І. Сарай // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. – Вип. 255 / Голов. ред. А.А.Покотілов. – В 9 т. – Т. І. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2009. – С. 139-147.
  13. Системный анализ в управлении: учебное пособие / В.С. Анорилатов, А.А. Емельянов, А.А. Кукушкин. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 368 с.
  14. Спивак В.А. Корпоративная культура: монография / В.А. Спивак. – СПб.: Питер, 2001. – 352 с.
  15. Томпсон А.А. Стратегический менеджмент: Искусство разработки и реализации стратегии: учебник для вузов / А.А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд. – Пер. с англ. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. – 576 с.
  16. Управление современной компанией / Под ред. проф. Б. Мильнера и проф. Ф. Липсо. – М.: ИНФРА – М., 2001. – 586 с.
  17. Управленческая экономика и стратегия бизнеса: учеб.пособие для вузов / Пер с англ. под ред. А.М.Никитина. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 1999. – 743 с.
  18. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2003. – 316 с.
  19. Федоренко В.І. Показники фінансової стабільності й інтенсивності використання капіталу підприємства / В.І. Федоренко // Фондовий ринок. – 2001. – № 19. – С. 19-21.
  20. Хомяков В.І. Управління потенціалом підприємства: навчальний посібник / В.І. Хомяков, І.В. Бакум. – К.: Кондор, 2007. – 400 с.
  21. Шейн Э.Х. Организационная культура и лидерство: учебное пособие / Пер. с англ. под ред. В.А.Спивака. – СПб.: Питер, 2002. – 336 с.
  22. Шилов Э.И. Экономическая диагностика финансового положения строительных организаций / Э.И. Шилов, Е.П. Загорко // Персонал.Приложение № 3. – 1999. – № 4 (52). – с. 73

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського // <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-технічна бібліотека України // <http://www.gntb.gov.ua/ua/>
3. Ефективна економіка // <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php>
4. Електронний науковий архів Науково-технічної бібліотеки Національного університету Львівська політехніка // <http://ena.lp.edu.ua:8080/>
5. Словарь научных терминов // <http://msuee.ru/science/Voc%20OND/SLOVAR.htm>
6. Львівська національна наукова бібліотека України ім. В.Стефаника // <http://www.lsl.lviv.ua/>
7. Державна служба статистики України // <http://www.ukrstat.gov.ua/>